

DAN LUPAȘCU
CRISTIANA MIHAELA CRĂCIUNESCU

DREPTUL FAMILIEI

Ediția a III-a, emendată și actualizată

Universul Juridic
București
-2017-

Cuprins

PARTEA I. ASPECTE INTRODUCTIVE.....5

CAPITOLUL I. NOȚIUNEA, APARIȚIA, EVOLUȚIA, AUTONOMIA ȘI IZVOARELE DREPTULUI FAMILIEI7

Secțiunea 1. Noțiunea dreptului familiei7

Secțiunea a 2-a. Apariția și evoluția dreptului familiei7

Secțiunea a 3-a. Autonomia dreptului familiei8

§1. Prezentarea generală a elementelor care impun autonomia8

§2. Analiza elementelor care impun autonomia dreptului familiei8

Secțiunea a 4-a. Izvoarele dreptului familiei17

§1. Noțiunea de izvoare ale dreptului familiei, în sens formal17

§2. Clasificarea izvoarelor dreptului familiei în funcție de apartenență18

§3. Situația lacunelor legislative21

CAPITOLUL II. CORELAȚIILE DREPTULUI FAMILIEI CU ALTE RAMURI DE DREPT22

§1. Precizare prealabilă22

§2. Corelațiile dreptului familiei cu alte ramuri de drept22

PARTEA A II-A. DESPRE FAMILIE27

TITLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND RELAȚIILE DE FAMILIE. UNIUNEA CONSENSUALĂ (CONCUBINAJUL)29

CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND RELAȚIILE DE FAMILIE29

Secțiunea 1. Aspecte sociologice și juridice privind familia29

1. Familia – fenomen social29

2. Familia – definire sociologică și juridică30

Secțiunea a 2-a. Funcțiile familiei38

1. Funcția biologică (demografică)38

2. Funcția economică39

3. Funcția educativă (psiho-socială)39

CAPITOLUL II. UNIUNEA CONSENSUALĂ (CONCUBINAJUL)41

Secțiunea 1. Noțiunea și condițiile concubinajului41

1. Noțiunea de concubinaj41

2. Cauzele concubinajului41

3. Condițiile concubinajului42

Secțiunea a 2-a. Dovada concubinajului42

Secțiunea a 3-a. Efectele concubinajului	42
Secțiunea a 4-a. Situația juridică actuală a concubinajului în România	44
TITLUL II. CĂSĂTORIA	47
CAPITOLUL I. LOGODNA	47
Secțiunea 1. Considerații introductive privind logodna	47
Secțiunea a 2-a. Reglementarea logodnei în dreptul românesc actual	48
Secțiunea a 3-a. Noțiunea și natura juridică a logodnei	49
Secțiunea a 4-a. Caracterele juridice ale logodnei	51
Secțiunea a 5-a. Condițiile de fond pentru încheierea logodnei	52
1. Precizări prealabile	52
2. Condițiile de fond pentru încheierea logodnei	53
Secțiunea a 6-a. Situația formalităților pentru încheierea logodnei	57
Secțiunea a 7-a. Dovada logodnei	58
Secțiunea a 8-a. Efectele logodnei	58
Secțiunea a 9-a. Nulitatea logodnei	62
1. Noțiunea și clasificarea nulității logodnei	62
2. Nulitatea absolută a logodnei	62
3. Nulitatea relativă a logodnei	63
4. Efectele nulității logodnei	64
Secțiunea a 10-a. Încetarea logodnei	64
1. Precizări prealabile	64
2. Ruperea logodnei	65
2.1. Cazurile ruperii logodnei	65
2.2. Efectele ruperii logodnei	67
2.2.1. Prezentarea generală a efectelor ruperii logodnei	67
2.2.2. Obligația de restituire a darurilor	67
2.2.3. Răspunderea pentru ruperea abuzivă a logodnei	69
Secțiunea a 11-a. Aplicarea în timp a dispozițiilor Codului civil privitoare la logodnă	73
CAPITOLUL II. NOȚIUNEA, SCOPUL, NATURA ȘI CARACTERELE JURIDICE ALE CĂSĂTORIEI	74
Secțiunea 1. Noțiunea și scopul căsătoriei	74
Secțiunea a 2-a. Natura juridică a căsătoriei	75
Secțiunea a 3-a. Caracterele juridice ale căsătoriei	78
CAPITOLUL III. ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI	84
Secțiunea 1. Noțiuni introductive privind condițiile încheierii căsătoriei	84
Secțiunea a 2-a. Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei	85
Secțiunea a 3-a. Formalitățile pentru încheierea căsătoriei	102
1. Precizări prealabile	102
2. Formalitățile pentru încheierea căsătoriei	102
2.1. Formalitățile premergătoare încheierii căsătoriei	102
2.2. Formalitățile încheierii căsătoriei	109

CAPITOLUL IV. FORMALITĂȚILE ULTERIOARE ÎNCHEIERII

CĂSĂTORIEI	115
Secțiunea 1. Operațiunile pe care le efectuează ofițerul de stare civilă după încheierea căsătoriei	115
1. Înregistrarea căsătoriei.....	115
2. Formalitățile privind regimul matrimonial	116
3. Eliberarea și, după caz, anularea unor acte.....	116
Secțiunea a 2-a. Dovada căsătoriei	116
Secțiunea a 3-a. Celebrarea religioasă a căsătoriei	117

CAPITOLUL V. EFECTELE CĂSĂTORIEI

CAPITOLUL V. EFECTELE CĂSĂTORIEI.....	118
Secțiunea 1. Noțiunea și clasificarea efectelor căsătoriei.....	118
1. Noțiunea de efecte ale căsătoriei.....	118
2. Clasificarea efectelor căsătoriei.....	118
Secțiunea a 2-a. Efectele căsătoriei cu privire la relațiile personale dintre soți.....	119
1. Considerații generale privind relațiile personale dintre soți.....	119
2. Drepturile și îndatoririle (obligațiile) personale ale soților.....	122
3. Corelația dintre drepturile și îndatoririle personale ale soților și libertatea individuală a acestora.....	128
Secțiunea a 3-a. Efectele căsătoriei cu privire la relațiile patrimoniale dintre soți.....	129
3.1. Precizări prealabile.....	129
3.2. Regimul primar.....	129
3.2.1. Noțiunea de regim primar.....	129
3.2.2. Normele imperative privind efectele patrimoniale ale căsătoriei (regimul primar).....	132
3.2.2.1. Clasificarea normelor imperative privind efectele patrimoniale ale căsătoriei.....	132
3.2.2.2. Dispoziții legale aplicabile în perioadele normale ale căsătoriei.....	132
3.2.2.3. Dispoziții legale aplicabile în perioade de criză conjugală.....	150
3.3. Regimurile matrimoniale.....	153
3.3.1. Noțiunea și clasificarea regimurilor matrimoniale.....	153
3.3.2. Principiile care guvernează aplicarea regimurilor matrimoniale.....	154
3.3.3. Aspecte generale privind regimurile matrimoniale.....	156
3.3.3.1. Regimurile matrimoniale reglementate de Codul civil.....	156
3.3.3.2. Alegerea regimului matrimonial.....	156
3.3.3.3. Convenția matrimonială.....	157
3.3.3.4. Clauza de preciput.....	167
3.3.3.5. Modificarea regimului matrimonial.....	179
3.3.3.6. Aplicarea regimului matrimonial.....	179
3.3.3.7. Încetarea regimului matrimonial.....	180
3.3.3.8. Lichidarea regimului matrimonial.....	180
3.4. Regimurile matrimoniale reglementate de Codul civil.....	182
3.4.1. Precizare prealabilă.....	182

3.4.1.1. Regimul bunurilor soților în reglementarea Codului familiei	182
3.4.1.1.1. Bunurile comune ale soților în reglementarea Codului familiei	184
3.4.1.1.2. Bunurile proprii ale soților în reglementarea Codului familiei	187
3.4.1.1.3. Bunuri dobândite în timpul căsătoriei a căror natură juridică era controversată	193
3.4.1.1.4. Corelația dintre bunurile comune și bunurile proprii	202
3.4.1.1.5. Datoriile soților în reglementarea dreptului familiei	204
3.4.1.1.6. Gestionarea bunurilor comune ale soților în reglementarea Codului familiei	208
3.4.1.2. Precizări generale privind regimurile matrimoniale reglementate de Codul civil	218
3.4.2. Regimul matrimonial al comunității legale	220
3.4.3. Regimurile matrimoniale convenționale	234
3.4.3.1. Regimurile matrimoniale convenționale reglementate de Codul civil	234
3.4.3.2. Regimul matrimonial al separației de bunuri	234
3.4.3.3. Regimul matrimonial al participării la achiziții	239
3.4.3.4. Regimul matrimonial al comunității convenționale	245
3.5. Modificarea regimurilor matrimoniale	250
3.5.1. Modificarea convențională	250
3.5.2. Modificarea judiciară	252
Secțiunea a 4-a. Efectele căsătoriei cu privire la capacitatea de exercițiu a soțului minor	253
Secțiunea a 5-a. Aplicarea în timp a dispozițiilor Codului civil privitoare la efectele personale și efectele patrimoniale ale căsătoriei	253
CAPITOLUL VI. NULITATEA CĂSĂTORIEI	257
Secțiunea 1. Noțiunea și particularitățile nulității căsătoriei	257
1. Noțiunea de nulitate a căsătoriei	257
2. Particularitățile nulității căsătoriei	257
Secțiunea a 2-a. Clasificarea nulității căsătoriei	258
Secțiunea a 3-a. Cazurile de nulitate absolută a căsătoriei	258
Secțiunea a 4-a. Cazurile de nulitate relativă a căsătoriei	267
Secțiunea a 5-a. Regimul juridic al nulității căsătoriei	270
1. Noțiunea de regim juridic al nulității căsătoriei	270
2. Conținutul regimului juridic al nulității căsătoriei	270
Secțiunea a 6-a. Aspecte procedurale în cazul nulității căsătoriei	272
1. Acțiune în justiție	272
2. Competența	273
3. Aspecte probatorii	273
4. Raportul dintre nulitatea și desfacerea căsătoriei	273
Secțiunea a 7-a. Efectele nulității căsătoriei	274
1. Precizări prealabile	274

2. Efectele nulității căsătoriei	274
2.1. Efectele nulității căsătoriei în cazuri obișnuite (când ambii soți au fost de rea-credință)	274
2.1.1. Efectele nulității căsătoriei cu privire la relațiile dintre soți	274
2.1.2. Efectele nulității căsătoriei cu privire la relațiile dintre părinți și copii	276
2.2. Efectele nulității în cazul căsătoriei putative	276
2.2.1. Noțiunea de căsătorie putativă	276
2.2.2. Condițiile căsătoriei putative	276
2.2.3. Efectele nulității în cazul căsătoriei putative	277
Secțiunea a 8-a. Aplicarea în timp a dispozițiilor Codului civil privitoare la nulitatea căsătoriei	281
 CAPITOLUL VII. ÎNCETAREA CĂSĂTORIEI	282
1. Noțiunea de încetare a căsătoriei	282
2. Cazurile de încetare ale căsătoriei	282
3. Efectele încetării căsătoriei	282
 CAPITOLUL VIII. DESFACEREA CĂSĂTORIEI	284
Secțiunea 1. Noțiunea de desfacere a căsătoriei și evoluția divorțului în România	284
1. Noțiunea de desfacere a căsătoriei	284
2. Scurte considerații privind evoluția divorțului în România	284
Secțiunea a 2-a. Soluții normative privind divorțul	287
1. Dualitatea soluțiilor normative privind divorțul	287
2. Admisibilitatea divorțului	287
2.1. Sisteme (concepții) privind divorțul	287
2.2. Sisteme (concepții) privind motivele de divorț	288
3. Interzicerea divorțului	288
Secțiunea a 3-a. Aspecte de drept comparat privind divorțul	289
1. Considerații generale privind divorțul în lume	289
2. Scurtă prezentare a modului de reglementare a divorțului prin acordul soților în diferite state	291
Secțiunea a 4-a. Formele divorțului și alegerea autorității competente	303
1. Formele divorțului	303
2. Autoritățile competente să soluționeze divorțul	304
Secțiunea a 5-a. Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă	304
1. Condițiile pentru soluționarea divorțului prin acordul soților pe cale administrativă	304
2. Competența soluționării divorțului pe cale administrativă	305
3. Aspecte procedurale privind divorțul prin acordul soților pe cale administrativă	305
4. Regimul juridic al dispoziției de respingere a cererii de divorț pe cale administrativă	308

5. Data desfacerii căsătoriei pe calea procedurii administrative.....	308
Secțiunea a 6-a. Divorțul prin acordul soților pe cale notarială	308
1. Condițiile divorțului prin acordul soților pe cale notarială.....	308
2. Competența soluționării divorțului pe cale notarială.....	308
3. Aspecte procedurale privind divorțul prin acordul soților pe cale notarială	309
Secțiunea a 7-a. Divorțul pe cale judiciară	315
1. Formele divorțului soluționat pe cale judiciară.....	315
1.1. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară.....	315
1.1.1. Modalitățile divorțului prin acordul soților pe cale judiciară	315
1.1.2. Condițiile divorțului prin acordul soților pe cale judecătorească	316
1.2. Divorțul din culpă.....	316
1.2.1. Condițiile divorțului din culpă	316
1.2.2. Modalitățile divorțului din culpă.....	317
1.3. Divorțul pentru separarea în fapt.....	317
1.3.1. Condițiile divorțului pentru separarea în fapt.....	317
1.3.2. Modalitățile divorțului pentru separarea în fapt	317
1.4. Divorțul din cauza stării sănătății unuia dintre soți	318
1.5. Aspecte procedurale comune privind divorțul pe cale judiciară.....	318
1.6. Data desfacerii căsătoriei și formalitățile ulterioare rămânării definitive a hotărârii judecătorești de divorț.....	343
1.6.1. Data desfacerii căsătoriei.....	343
1.6.2. Formalitățile ulterioare rămânării definitive a hotărârii de divorț	343
Secțiunea a 8-a. Efectele desfacerii căsătoriei.....	344
1. Precizări prealabile	344
2. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relațiile dintre soți.....	344
2.1. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relațiile personale dintre soți	344
2.2. Efectele desfacerii căsătoriei privind relațiile patrimoniale dintre soți	346
3. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relațiile dintre soți – părinți și copiii lor minori.....	358
3.1. Precizări prealabile	358
3.2. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relațiile personale dintre soții-părinți și copii.....	359
3.3. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relațiile patrimoniale dintre soții-părinți și copii	365
Secțiunea a 9-a. Aplicarea în timp a dispozițiilor Codului civil privitoare la desfacerea căsătoriei.....	367

TITLUL III. RUDENIA.....369

CAPITOLUL I. ASPECTE GENERALE PRIVIND RUDENIA369

Secțiunea 1. Rudenia369

Respect pentru oameni și cărți

1. Noțiunea de rudenie	369
2. Clasificarea rudeniei	369
3. Gradul de rudenie	370
3.1. Noțiunea de grad de rudenie	370
3.2. Stabilirea gradului de rudenie	370
3.3. Importanța stabilirii gradelor de rudenie	373
4. Dovada rudeniei	373
5. Durata rudeniei	374
6. Efectele rudeniei	374
Secțiunea a 2-a. Afinitatea	374
1. Noțiunea de afinitate	374
2. Gradul de afinitate	375
2.1. Noțiunea de grad de afinitate	375
2.2. Stabilirea gradului de afinitate	375
3. Dovada afinității	377
4. Durata afinității	377
5. Efectele afinității	378
CAPITOLUL II. FILIAȚIA	379
Secțiunea 1. Considerații introductive privind filiația	379
1. Noțiunea de filiație	379
2. Sediul materiei	379
3. Clasificarea filiației	380
Secțiunea a 2-a. Aspecte generale privind stabilirea filiației	380
1. Noțiunea de stabilire a filiației	380
2. Modurile de stabilire ale filiației	380
Secțiunea a 3-a. Dovada filiației	381
Secțiunea a 4-a. Acțiuni în justiție referitoare la filiație	382
1. Precizări prealabile	382
2. Clasificarea acțiunilor în justiție referitoare la filiație	382
3. Caracterele juridice ale acțiunilor în justiție referitoare la filiație	383
Secțiunea a 5-a. Posesia de stat (folosirea stării civile)	383
1. Noțiunea de posesie de stat	383
2. Conținutul posesiei de stat	383
3. Condițiile posesiei de stat	384
Secțiunea a 6-a. Stabilirea filiației față de mamă	384
1. Stabilirea filiației față de mamă prin faptul nașterii	384
1.1. Elementele stabilirii filiației față de mamă	384
1.2. Actul de naștere și certificatul de naștere	385
1.3. Concordanța dintre actul de naștere și posesia de stat	386
1.4. Contestarea filiației față de mamă stabilită prin faptul nașterii	386
2. Stabilirea filiației față de mamă prin recunoaștere	387
2.1. Noțiunea de recunoaștere a filiației față de mamă	387
2.2. Natura juridică a recunoașterii filiației față de mamă	387
2.3. Caracterele juridice ale recunoașterii filiației față de mamă	387

2.4. Condițiile de fond ale recunoașterii filiației față de mamă.....	388
2.5. Formele recunoașterii filiației față de mamă.....	389
2.6. Cazurile de recunoaștere	389
2.7. Copiii cu privire la care filiația față de mamă se poate stabili prin recunoaștere.....	391
2.8. Înscrierea recunoașterii filiației față de mamă.....	391
2.9. Efectele recunoașterii filiației față de mamă	391
2.10. Contestarea recunoașterii filiației față de mamă.....	391
2.11. Nulitatea recunoașterii filiației față de mamă.....	392
3. Stabilirea filiației față de mamă prin hotărâre judecătorească.....	394
3.1. Acțiunea în justiție pentru stabilirea filiației față de mamă.....	394
3.2. Cazurile în care filiația față de mamă se poate stabili prin hotărâre judecătorească	394
3.3. Aspecte procedurale privind acțiunea pentru stabilirea filiației față de mamă	395
Secțiunea a 7-a. Stabilirea filiației față de tată	397
1. Considerații introductive privind stabilirea filiației față de tată	397
1.1. Noțiunea de filiație față de tată.....	397
1.2. Clasificarea filiației față de tată.....	398
1.3. Modurile de stabilire a filiației față de tată.....	398
2. Presumția timpului legal al concepției copilului	399
2.1. Conținutul prezumției timpului legal al concepției copilului	399
2.2. Caracterul prezumției timpului legal al concepției copilului.....	399
2.3. Modul de calcul și durata timpului legal al concepției copilului.....	399
3. Stabilirea paternității din căsătorie	400
3.1. Modul de stabilire a paternității din căsătorie	400
3.2. Presumția de paternitate	401
3.3. Conflictul de paternitate	403
3.4. Tăgada paternității.....	405
3.5. Contestarea filiației față de tatăl din căsătorie.....	414
4. Stabilirea paternității din afara căsătoriei	416
4.1. Modalități de stabilire a paternității din afara căsătoriei	416
4.2. Efectele stabilirii paternității asupra unui proces penal.....	416
4.3. Stabilirea filiației față de tată prin recunoaștere	417
4.3.1. Noțiunea de recunoaștere a filiației față de tată.....	417
4.3.2. Natura juridică a recunoașterii filiației față de tată	417
4.3.3. Caracterele juridice ale recunoașterii filiației față de tată	417
4.3.4. Condițiile de fond ale recunoașterii de paternitate	418
4.3.5. Formele recunoașterii filiației față de tată	418
4.3.6. Copiii cu privire la care filiația față de tată se poate stabili prin recunoaștere.....	419
4.3.7. Efectele recunoașterii filiației față de tată	420
4.3.8. Înscrierea recunoașterii filiației față de tată.....	420
4.3.9. Contestarea recunoașterii filiației față de tată	420
4.3.10. Nulitatea recunoașterii filiației față de tată.....	422

4.4. Stabilirea filiației față de tată prin hotărâre judecătorească.....	424
4.4.1. Acțiunea în justiție pentru stabilirea filiației față de tată.....	424
4.4.2. Cazurile în care filiația față de tată se poate stabili prin hotărâre judecătorească	424
4.4.3. Aspecte procedurale privind acțiunea pentru stabilirea filiației față de tată	425
4.4.4. Efectele admiterii acțiunii pentru stabilirea filiației față de tată.....	428
Secțiunea a 8-a. Despăgubiri pentru cheltuielile făcute în timpul sarcinii, nașterii sau lehzuziei	430
Secțiunea a 9-a. Reproducerea umană asistată medical cu terț donator	431
1. Noțiunea de reproducere umană asistată medical cu terț donator	431
2. Sediul materiei.....	432
3. Condițiile reproducerii umane asistată medical cu terț donator	433
4. Regimul filiației în cazul reproducerii umane asistată medical cu terț donator.....	433
5. Contestarea filiației în cazul reproducerii umane asistată medical cu terț donator.....	434
6. Raporturile dintre tată și copil în cazul reproducerii umane asistată medical cu terț donator	434
7. Regimul informațiilor în cazul reproducerii umane asistată medical cu terț donator	435
Secțiunea a 10-a. Aplicarea în timp a dispozițiilor Codului civil privitoare la filiație.....	435
CAPITOLUL III. SITUAȚIA LEGALĂ A COPILULUI.....	437
Secțiunea 1. Aspecte introductive privind situația legală a copilului	437
1. Noțiunea de situație legală a copilului.....	437
2. Sediul materiei.....	437
Secțiunea a 2-a. Principii și răspunderi privind drepturile copilului	437
1. Principii aplicabile în materia drepturilor copilului	437
2. Garanția realizării și exercitării drepturilor copilului.....	447
Secțiunea a 3-a. Drepturile copilului	447
1. Categoriile de drepturi ale copilului	447
2. Drepturile copilului	448
2.1. Drepturi și libertăți civile	448
2.2. Drepturi privind mediul familial și îngrijirea alternativă	459
2.3. Drepturi referitoare la sănătatea și bunăstarea copilului	461
2.4. Drepturi vizând educația, activitățile recreative și culturale	463
Secțiunea a 4-a. Egalitatea în drepturi a copiilor.....	464
1. Principiul egalității în fața legii a copiilor din afara căsătoriei cu cei din căsătorie.....	464
2. Particularități privind numele de familie al copilului	465
2.1. Numele de familie al copilului din căsătorie	465
2.2. Numele de familie al copilului din afara căsătoriei.....	468

CAPITOLUL IV. ADOPTIA	470
Secțiunea 1. Considerații introductive privind adopția.....	470
1. Scurt istoric al adopției	470
2. Clasificarea adopției	473
3. Noțiunea actuală a adopției	476
4. Scopul adopției	476
5. Principiile adopției	476
6. Structura adopției	478
7. Natura juridică a adopției	478
Secțiunea a 2-a. Condițiile de fond ale adopției	479
Secțiunea a 3-a. Procedura adopției.....	493
1. Precizări prealabile	493
2. Procedura adopției interne	493
2.1. Faza prealabilă încuviințării adopției interne	493
2.2. Faza încuviințării adopției interne	506
2.3. Formalități ulterioare încuviințării adopției interne.....	508
3. Procedura adopției internaționale	509
3.1. Faza prealabilă încuviințării adopției internaționale	509
3.2. Faza încuviințării adopției internaționale	513
3.3. Formalități ulterioare încuviințării adopției internaționale.....	514
Secțiunea a 4-a. Efectele adopției.....	516
1. Data de la care se produc efectele adopției.....	516
2. Natura relațiilor care se creează între adoptator și adoptat.....	516
3. Efectele adopției	516
4. Legea aplicabilă efectelor adopției internaționale	522
Secțiunea a 5-a. Încetarea adopției	522
1. Cazurile de încetare a adopției	522
2. Desfacerea adopției	523
2.1. Noțiunea de desfacere a adopției.....	523
2.2. Cazurile de desfacere a adopției	523
3. Nulitatea adopției	525
3.1. Noțiunea de nulitate a adopției.....	525
3.2. Clasificarea nulității adopției.....	525
3.3. Cazurile de nulitate absolută a adopției.....	525
3.4. Cazurile de nulitate relativă a adopției	527
3.5. Aspecte procedurale privind nulitatea adopției	527
3.6. Formalități ulterioare constatării nulității sau anulării adopției.....	528
4. Efectele încetării adopției	528
4.1. Data de la care se produc efectele încetării adopției	528
4.2. Efectele încetării adopției	529
Secțiunea a 6-a. Aplicarea în timp a dispozițiilor legale privitoare la adopție	530

TITLUL IV. OCROTIREA MINORULUI	532
---	-----

CAPITOLUL I. ASPECTE INTRODUCATIVE PRIVIND OCROTIREA MINORULUI	532
---	-----

Secțiunea 1. Noțiunea și reglementarea ocrotirii minorului	532
1. Noțiunea de ocrotire a minorului.....	532
2. Sediul materiei.....	532
Secțiunea a 2-a. Formele de ocrotire a minorului.....	533
Secțiunea a 3-a. Protecția și promovarea drepturilor copilului.....	533
1. Beneficiarii dispozițiilor Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu modificările și completările ulterioare.....	533
2. Instituții și servicii cu atribuții în domeniul protecției copilului	534
2.1. Instituții la nivel central cu atribuții în domeniul protecției copilului	534
2.2. Instituții și servicii la nivel local cu atribuții în domeniul protecției copilului.....	534
2.3. Organisme private în domeniul protecției copilului	538
3. Obligații în materia protecției și promovării drepturilor copilului	538
3.1. Obligațiile autorităților publice și ale organismelor private autorizate	538
3.2. Obligațiile celor responsabili de protecția copilului.....	538
4. Principiile care guvernează protecția și promovarea drepturilor copilului.....	538
5. Prioritatea reglementărilor internaționale în materia drepturilor copilului.....	539

CAPITOLUL II. AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ	540
Secțiunea 1. Noțiunea și principiile autorității părintești.....	540
1. Noțiunea de autoritate părintească.....	540
2. Principiile autorității părintești	541
2.1. Precizare prealabilă	541
2.2. Principiile consacrate de Codul civil.....	542
2.3. Principiile consacrate de Legea nr. 272/2004, cu modificările și completările ulterioare.....	542
Secțiunea a 2-a. Conținutul autorității părintești	544
1. Componentele autorității părintești	544
2. Drepturile și îndatoririle părintești	545
2.1. Drepturile și îndatoririle părintești referitoare la persoana minorului	545
2.2. Drepturile și îndatoririle părintești referitoare la bunurile minorului.....	552
Secțiunea a 3-a. Exercițarea autorității părintești	554
1. Scopul exercitării autorității părintești	554
2. Durata exercitării autorității părintești.....	555
3. Formele exercitării autorității părintești	555
4. Exercițarea autorității părintești de către ambii părinți	556
4.1. Exercițarea în comun a autorității părintești.....	556
4.2. Prezumția mandatului tacit reciproc.....	558
4.3. Soluționarea neînțelegerilor cu privire la exercitarea autorității părintești	558

Respect pentru	50	Exercitarea autorității părintești de către un singur părinte	561
	5.1.	Exercitarea autorității părintești în cazul morții unuia dintre părinți	561
	5.2.	Exercitarea autorității părintești în cazul punerii sub interdicție judecătorească a unuia dintre părinți	561
	5.3.	Exercitarea autorității părintești în cazul decăderii unui părinte din drepturile părintești	562
	5.4.	Exercitarea autorității părintești în cazul neputinței, din orice motiv, a unuia dintre părinți de a-și manifesta voința	562
	6.	Situații speciale privind exercitarea autorității părintești	564
	7.	Scindarea exercitării autorității părintești. Competența instanței judecătorești privind situația copilului	565
	7.1.	Precizări prealabile	565
	7.2.	Competența instanței de tutelă privind exercitarea autorității părintești	565
	7.2.1.	Competența soluționării cauzelor privind luarea unor măsuri ce țin de exercitarea autorității părintești	565
	7.2.2.	Competența instanței de tutelă privind schimbarea locuinței copilului	566
	7.2.3.	Stabilirea modului de realizare a legăturilor personale cu copilul	574
	7.2.4.	Modificarea măsurilor privind situația copilului	575
	7.3.	Exercitarea autorității părintești după stabilirea filiației copilului din afara căsătoriei	577
	7.4.	Exercitarea autorității părintești după constatarea nulității sau anularea căsătoriei părinților	577
	7.5.	Protecția copilului ai cărui părinți pleacă la muncă în străinătate	578
	7.5.1.	Cadrul general	578
	7.5.2.	Obligațiile părintelui care pleacă la lucru în străinătate	578
	7.5.3.	Confirmarea persoanei și delegarea temporară a exercițiului autorității părintești	579
	7.5.4.	Monitorizarea modului de creștere și educare a copilului ai cărui părinți sunt plecați la muncă în străinătate	584
	8.	Sancțiunile aplicabile în cazul neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a îndatoririlor specifice autorității părintești	585
	8.1.	Clasificarea sancțiunilor aplicabile în materia autorității părintești	585
	8.2.	Sancțiunile de dreptul familiei în materia autorității părintești	586
	8.2.1.	Categoriile de sancțiuni în dreptul familiei în materia autorității părintești	586
	8.2.2.	Decăderea din drepturile părintești	587
		CAPITOLUL III. PROTECȚIA ALTERNATIVĂ A COPILULUI	593
		Secțiunea 1. Noțiunea, beneficiarii și formele protecției alternative	593
		1. Noțiunea de protecție alternativă	593
		2. Beneficiarii protecției alternative	593
		3. Formele protecției alternative	593

Secțiunea a 2-a. Tutela minorului.....	594
1. Scurt istoric al tutelei minorului	594
2. Reglementarea actuală a tutelei minorului	594
3. Noțiunea de tutelă a minorului	594
4. Caracterele juridice ale tutelei minorului	595
5. Principiile aplicabile tutelei minorului	596
6. Deschiderea tutelei minorului.....	597
6.1. Cazuri de instituire a tutelei minorului	597
6.2. Organul competent să instituie tutela minorului.....	597
6.3. Sesizarea instanței de tutelă.....	598
6.4. Condițiile cerute pentru tutore.....	598
6.5. Desemnarea și/sau numirea tutorelui.....	599
6.5.1. Variante de numire	599
6.5.2. Desemnarea tutorelui de către părinte	599
6.5.3. Numirea tutorelui de către instanța de tutelă.....	600
6.5.4. Procedura de numire a tutorelui	601
7. Consiliul de familie	602
7.1. Noțiunea de consiliu de familie	602
7.2. Diferențiere față de „consiliul de familie”, prevăzut de Legea nr. 217/2003 anterior modificării prin Legea nr. 25/2012.....	602
7.3. Componenta consiliului de familie.....	602
7.4. Constituirea consiliului de familie.....	603
7.5. Atribuțiile consiliului de familie	604
7.6. Funcționarea consiliului de familie	604
7.7. Sancțiuni aplicabile în cazul actelor încheiate în lipsa sau cu nerespectarea avizului consiliului de familie	605
7.8. Sancțiuni aplicabile în cazul unor acte juridice	605
7.9. Înlocuirea consiliului de familie.....	605
7.10. Exercitarea tutelei doar de către tutore	606
8. Exercitarea tutelei.....	606
8.1. Conținutul tutelei minorului	606
8.1.1. Precizări prealabile.....	606
8.1.2. Drepturile și îndatoririle tutorelui referitoare la persoana minorului	606
8.1.3. Drepturile și îndatoririle tutorelui referitoare la bunurile minorului	609
9. Controlul exercitării tutelei minorului.....	612
9.1. Formele controlului exercițiului tutelei minorului	612
9.2. Plângerea împotriva actelor sau faptelor tutorelui păgubitoare pentru minor	613
10. Încetarea tutelei minorului.....	613
10.1. Precizări prealabile	613
10.2. Încetarea funcției tutorelui.....	614
10.3. Încetarea tutelei	615
10.3.1. Cazurile de încetare a tutelei	615

10.3.2. Darea de seamă generală	615
10.3.3. Predarea bunurilor care au fost administrate de tutore	615
11. Răspunderea tutorelui	616
12. Aplicarea în timp a dispozițiilor privitoare la tutela minorului	616
Secțiunea a 3-a. Curatela minorului	617
1. Sediul materiei	617
2. Noțiunea de curatelă a minorului	617
3. Natura juridică a curatelei minorului	617
4. Instituirea curatelei minorului	617
4.1. Cazurile de instituire a curatelei minorului	617
4.2. Aspecte procedurale privind curatela minorului	618
5. Drepturile și îndatoririle curatorului	619
6. Încetarea curatelei minorului	619
Secțiunea a 4-a. Protecția specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi	619
1. Aspecte generale privind măsurile de protecție specială	619
1.1. Noțiunea de protecție specială a copilului	619
1.2. Durata protecției speciale	619
1.3. Serviciile de protecție specială	620
1.4. Măsurile de protecție specială	620
1.4.1. Categoriile de măsuri de protecție specială	620
1.4.2. Beneficiarii protecției speciale	620
1.4.3. Stabilirea și aplicarea măsurilor de protecție specială	621
1.4.4. Dreptul la acțiune în justiție în cazul măsurilor de protecție specială	621
1.4.5. Monitorizarea aplicării măsurilor de protecție specială	622
1.4.6. Modificarea sau încetarea măsurilor de protecție specială	622
1.4.7. Dreptul copilului față de care a fost luată o măsură de protecție specială de a menține relații personale cu alte persoane	623
2. Plasamentul copilului	623
2.1. Noțiunea de plasament al copilului	623
2.2. Condițiile plasamentului copilului	623
2.3. Regulile aplicabile la stabilirea plasamentului copilului	623
2.4. Organele competente pentru plasamentul copilului	624
2.5. Efectele plasamentului copilului	624
3. Plasamentul în regim de urgență	625
3.1. Noțiunea de plasament în regim de urgență	625
3.2. Condițiile plasamentului în regim de urgență	625
3.3. Regulile aplicabile la stabilirea plasamentului în regim de urgență	625
3.4. Organele competente în cazul plasamentului în regim de urgență	626
3.5. Efectele plasamentului în regim de urgență	626
4. Supravegherea specializată	627
4.1. Noțiunea de supraveghere specializată	627
4.2. Copiii față de care se poate dispune măsura supravegherii specializate	627

4.3. Organele competente în cazul supravegherii specializate	627
5. Aspecte procedurale comune privind măsurile de protecție specială.....	628
5.1. Competența în materia măsurilor de protecție specială.....	628
5.2. Procedura de soluționare a cauzelor privind măsurile de protecție specială	628
5.3. Completarea dispozițiilor procedurale	629
TITLUL V. OBLIGAȚIA LEGALĂ DE ÎNȚEȚINERE	630
Secțiunea 1. Aspecte introductive privind obligația legală de întreținere	630
1. Precizări prealabile	630
2. Noțiunea de obligație legală de întreținere	630
3. Fundamentele obligației legale de întreținere.....	630
4. Caracterele juridice ale obligației legale de întreținere	631
Secțiunea a 2-a. Persoanele între care există obligația legală de întreținere și ordinea în care datorează întreținerea.....	635
1. Persoanele între care există obligația legală de întreținere	635
2. Ordinea în care se datorează întreținerea.....	636
2.1. Regulile care guvernează ordinea în care se datorează întreținerea	636
2.2. Ordinea de plată a întreținerii	636
2.3. Situații speciale privind ordinea de plată a întreținerii	637
2.3.1. Situația persoanelor obligate concomitent la întreținere către aceeași persoană	637
2.3.2. Situația persoanelor îndreptățite concomitent la întreținere față de aceeași persoană	641
Secțiunea a 3-a. Condițiile obligației legale de întreținere	642
1. Precizare prealabilă	642
2. Condițiile privitoare la creditorul întreținerii	642
3. Condițiile privitoare la debitorul întreținerii	645
4. Forma obligației de întreținere	646
Secțiunea a 4-a. Categoriile de obligații legale de întreținere	647
1. Obligația de întreținere între soți	647
2. Obligația de întreținere dintre foștii soți.....	649
3. Obligația de întreținere dintre părinți și copii.....	652
3.1. Aspecte generale privind obligația de întreținere dintre părinți și copii	652
3.2. Obligația de întreținere dintre părinți și copiii minori	652
3.3. Obligația de întreținere dintre părinți și copiii majori	657
4. Obligația de întreținere a soțului care a contribuit la întreținerea copilului celuilalt soț față de acel copil	659
5. Obligația de întreținere a copilului întreținut de către soțul părintelui său față de cel care l-a întreținut	660
6. Obligația de întreținere a celui care a luat un copil pentru a-l îngriji sau proteja temporar	661

7. Obligația de întreținere a moștenitorului persoanei care a fost obligată la întreținerea unui minor sau care, fără a avea obligația legală, i-a dat acestuia întreținere.....	661
Secțiunea a 5-a. Executarea întreținerii	662
1. Obiectul întreținerii	662
2. Cuantumul întreținerii	662
3. Durata întreținerii	663
4. Modalitățile de executare a întreținerii	663
5. Modificarea pensiei de întreținere	665
6. Încetarea întreținerii	665
7. Restituirea cheltuielilor făcute cu întreținerea unei persoane pe calea acțiunii în regres	667
8. Restituirea întreținerii nedatorate	668
Secțiunea a 6-a. Aspecte procedurale privind obligația legală de întreținere	668
Secțiunea a 7-a. Aplicarea în timp a dispozițiilor Codului civil privitoare la obligația legală de întreținere	671
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	673

CAPITOLUL I

NOȚIUNEA, APARIȚIA, EVOLUȚIA, AUTONOMIA ȘI IZVOARELE DREPTULUI FAMILIEI

Secțiunea 1

Noțiunea dreptului familiei¹

Ce este dreptul
familiei?

Dreptul familiei este ramura de drept privat ce include ansamblul normelor juridice care reglementează raporturile personale și cele patrimoniale izvorâte din căsătorie, rudenie, precum și raporturile asimilate de lege, sub anumite aspecte, cu raporturile de familie.

Secțiunea a 2-a

Apariția și evoluția dreptului familiei

Apariție
și evoluție

În sistemul nostru de drept, dreptul familiei nu a apărut dintr-o dată, prin punerea în aplicare a Codului familiei². Dimpotrivă, apariția sa a fost marcată de o serie de acte normative, care, în succesiunea lor, au evidențiat desprinderea dreptului familiei din dreptul civil.

Începutul acestei dezvoltări îl constituie Constituția din 1948, care cuprindea prevederi și în domeniul relațiilor de familie, în special cele privitoare la egalitatea dintre bărbat și femeie [art. 21 alin. (1)] și protecția căsătoriei și a familiei (art. 26).

Constituția din 1952 a dat posibilitatea consacrării dreptului familiei ca ramură de drept de sine stătătoare.

Dispoziții privind dreptul familiei se regăseau și în Constituția din 1965, republicată în 1986.

De asemenea, Constituția din 1991, republicată în 2003, cuprinde prevederi privind dreptul familiei.

Situația actuală

Abrogarea Codului familiei și includerea principalelor dispoziții privind relațiile de familie în Codul civil din 2009³ nu periclitează existența de sine stătătoare a acestei ramuri de drept⁴, câtă vreme nu locul normelor juridice, ci specificul acestora și relațiile vizate impun autonomia.

¹ I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a 6-a, Ed. All Beck, București, 2001, p. 6; A. Bacaci, V.C. Dumitrache, C. Hageanu, *Dreptul familiei*, ed. a 4-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 7; T. Bodoașcă, *Dreptul familiei*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 29.

² Adoptat prin Legea nr. 4/1953, publicat în M. Of. nr. 1 din 4 ianuarie 1954, modificat și completat prin Legea nr. 4/1956, republicat în B. Of. nr. 13 din 18 aprilie 1956. După republicare, Codul familiei a fost modificat prin mai multe acte normative. Codul familiei a fost abrogat prin art. 230 lit. m) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011.

³ Codul civil a fost adoptat prin Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011 și a intrat în vigoare la 1 octombrie 2011.

⁴ În literatura de specialitate s-a susținut că, *lato sensu*, dreptul familiei este ramificat în dreptul civil al familiei, dreptul social al familiei, dreptul penal al familiei și dreptul fiscal al familiei (A se vedea: M. Avram, *Drept civil. Familia*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 5).

Este mai degrabă o intervenție salutară a legiuitorului de revenire la soluția tradițională¹, în acord și cu evoluțiile normative internaționale.

Secțiunea a 3-a Autonomia dreptului familiei

§1. PREZENTAREA GENERALĂ A ELEMENTELOR CARE IMPUN AUTONOMIA

Criterii de împărțire a ramurilor de drept

Sistemul juridic se împarte în ramuri de drept, în funcție de o serie de criterii, cum ar fi: obiectul de reglementare; metoda de reglementare; principiile aplicabile; calitatea subiectelor de drept; preponderența anumitor norme juridice; sancțiunile specifice² ș.a.

Aceste criterii contribuie atât la constituirea ramurilor de drept, cât și la delimitarea lor.

Importanța împărțirii

Demarcația ramurilor de drept³ este impusă atât din rațiuni teoretice – pentru a stabili elementele comune și cele specifice, cât și din rațiuni practice, cunoscut fiind faptul că, pentru a alege și a aplica în mod corect legea, trebuie ca, în prealabil, să se stabilească natura raportului juridic respectiv sau, cu alte cuvinte, ramura de drept căreia îi aparține acesta.

Elementele specifice dreptului familiei

Autonomia dreptului familiei în sistemul de drept român este impusă îndeosebi de specificitatea următoarelor elemente:

- A) obiectul de reglementare;
- B) metoda de reglementare;
- C) principiile aplicabile;
- D) calitatea subiectelor de drept.

§2. ANALIZA ELEMENTELOR CARE IMPUN AUTONOMIA DREPTULUI FAMILIEI

A) Obiectul de reglementare

Ce reglementează dreptul familiei?

Obiectul de reglementare al dreptului familiei îl constituie raporturile de familie. Aceste raporturi se împart în categoriile menționate în continuare.

a) Raporturi de căsătorie

Raporturi de căsătorie

Consolidarea familiei impune reglementarea unor aspecte cu privire la căsătorie, cum ar fi: încheierea căsătoriei; raporturile personale și cele patri-

¹ Pentru critica scoaterii din Codul civil a dispozițiilor privitoare la familie, prin adoptarea Codului familiei, a se vedea V.D. Zlătescu, *Considerații în legătură cu instituția prescripției*, în *Dreptul* nr. 2/1999, p. 15.

² G. Beleiu, *Drept civil român*, Ed. Universul Juridic, București, 2003, p. 18 și urm.

³ Cu privire la necesitatea și criteriile delimitării dreptului civil față de alte ramuri de drept, a se vedea G. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a 5-a, revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1998, pp. 39-41.

moniale dintre soți; încetarea, constatarea nulității, anularea ori desfacerea căsătoriei ș.a. Includem în această categorie și raporturile izvorâte din logodnă, care poate precede căsătoria.

b) Raporturi de rudenie¹

Raporturi de
rudenie
(firească)

În sfera raporturilor de rudenie dreptul familiei reglementează, în primul rând, raporturile dintre părinți și copii. Avem în vedere modul de stabilire a filiației (față de mamă și față de tată), raporturile personale dintre părinți și copii, obligația reciprocă de întreținere, protecția și promovarea drepturilor copilului ș.a.

În al doilea rând, în cadrul examinat sunt incluse și alte raporturi dintre rude în linie dreaptă (indiferent de grad) și, respectiv, raporturile dintre rude în linie colaterală (numai până la un anumit grad).

c) Raporturi de adopție (rudenie civilă)

Raporturi de
adopție
(rudenie civilă)

Adopția reprezintă „operațiunea juridică prin care se creează legătura de filiație între adoptator și adoptat, precum și legături de rudenie între adoptat și rudele adoptatorului”².

Efectele adopției diferă după cum este vorba de adopția cu efecte restrânse sau adopția cu efecte depline.

În prezent este reglementată doar adopția cu efecte depline. Adopțiile cu efecte restrânse, încuviințate sub imperiul actelor normative aplicabile la vremea respectivă, au ființat alături de adopțiile cu efecte depline până la intrarea în vigoare a Codului civil. Ne întemeiem această opinie pe prevederile art. 6 alin. (6) C. civ., potrivit cărora dispozițiile legii noi sunt aplicabile și „efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a acesteia, derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere (...)”. Prin urmare, efectele viitoare ale adopției, chiar dacă a fost încheiată cu efecte restrânse, sunt cele prevăzute de legea actuală (Codul civil).

d) Raporturi asimilate de lege, sub anumite aspecte, cu raporturile de familie

Raporturi
asimilate celor
de familie

Referitor la această „asimilare”, aparțin dreptului familiei³:

a) unele raporturi rezultând din luarea unei măsuri de protecție specială a copilului lipsit de ocrotirea părinților săi;

b) unele raporturi dintre un soț și copilul celuilalt soț;

c) unele raporturi dintre moștenitorii unei persoane care a fost obligată la întreținerea unui minor sau care i-a prestat întreținere fără a avea obligația legală și minorul îndreptățit la întreținere;

d) unele raporturi dintre foștii soți.

¹ Prin „rudenie” se înțelege legătura dintre mai multe persoane care descind unele din altele, sau care, fără a descinde unele din altele, au un ascendent comun. În primul caz, rudenie este în linie directă, iar în cel de al doilea caz, rudenie este în linie colaterală.

² A se vedea art. 451 C. civ. (Legea nr. 287/2009), republicat în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011 (denumit în continuare „Codul civil”).

³ I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, *op. cit.*, ed. a 6-a, pp. 6-7.